

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРВЕГІЄЮ РОСІЙСЬКОГО ВЕКТОРУ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

IMPLEMENTATION FEATURES OF THE RUSSIAN VECTOR OF NORWEGIAN FOREIGN POLICY

Котляр О.В.,

orcid.org/0000-0003-0740-4238

аспірант кафедри міжнародних відносин

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Стаття присвячена російському векторові зовнішньої політики Норвегії. Росія є регіональним партнером Норвегії, відносини з яким є необхідністю в процесі діяльності скандинавської країни в північних регіонах. Автор акцентує увагу на пріоритетності Баренцового арктичного регіону для Норвегії у відносинах із РФ. Стаття містить аналіз основних стратегій Норвегії щодо політики на Півночі та співпраці в регіоні з російською стороною. У контексті аналізу норвезько-російської співпраці на Півночі дослідник визначає важливість РФ як зовнішньополітичного партнера для скандинавської країни. Автор наголошує на прагматизмі в підході Норвегії до побудови відносин і співпраці з російською стороною. Вагоме місце присвячено висвітленню впливу міжнародної діяльності Росії на норвезько-російські відносини загалом і на північний регіональний вимір цих відносин зокрема. Розглянуто вплив грубого порушення Росією норм міжнародного права на російсько-норвезькі відносини. Дослідник відзначає негативний вплив російської агресії щодо України на відносини Норвегії та РФ. Російська агресія в Україні, а також прояви російської військової активності в північних регіонах Європи стали причинами активізації співпраці Норвегії з НАТО. Така активізація трактується автором, з одного боку, як негативний фактор для норвезько-російських відносин, а з іншого – як необхідний крок скандинавської країни для забезпечення власних оборонних можливостей. Грунтуючись на текстах офіційних урядових документів і заявах офіційних осіб Норвегії, проаналізували характер риторики норвезької сторони щодо РФ. На основі дослідженого матеріалу виокремлено основні проблеми та виклики, які постають перед Норвегією в процесі реалізації російського вектору зовнішньої політики.

Ключові слова: Норвегія, зовнішня політика, російсько-норвезькі відносини, High North policy, Північна Європа.

The article focuses on the Russian vector of Norwegian foreign policy. Russia is a regional partner of Norway, thus relations with Russia is a necessity in the process of Scandinavian country's activity in the North. The author emphasizes on the priority of the Euro-Arctic Barents region for Norway in the context of relations with the Russian Federation. The article contains an analysis of the main strategies of Norway regarding High North policy and regional cooperation with the Russian side. The researcher defines an importance of the RF as a foreign-policy partner of the Scandinavian country in the context of analysis of Norwegian-Russian cooperation in the North. The author emphasizes on a pragmatism in the approach of Norway to relations and cooperation with the Russian side. A significant attention is devoted to the demonstration of influence of the Russian international activity on the Norwegian-Russian relations in general, and the Northern regional dimension of these relations in particular. The influence of violation of international law by Russia on the Russian-Norwegian relations is considered. The researcher notes a negative influence of Russian aggression towards Ukraine on the relations between Norway and Russia. Russian aggression in Ukraine and Russian military activity in the Northern regions of Europe became the reasons for enhanced cooperation of Norway with NATO. Such the enhanced cooperation is interpreted by the author as a negative factor for the Norwegian-Russian relations, on the one hand, and as a necessary step for Scandinavian country to guarantee its defense, on the other. Based on the official government documents and statements made by officials of Norway, the narrative of the Norwegian side towards Russia is analyzed. According to the researched information, the main problems and challenges which Norway is experiencing during realization of the Russian vector of its foreign policy are identified.

Key words: Norway, foreign policy, Russian-Norwegian relations, High North policy, Northern Europe.

Постановка проблеми. Агресивна зовнішня діяльність Росії, яка проявляється в порушенні територіальної цілісності пострадянських країн, а також у застосуванні засобів гібридної війни, як проти постсоціалістичних країн, так і проти західних держав змусила низку країн переглянути свою політику щодо Російської держави. РФ у силу свого потужного ресурсно-економічного потенціалу є важливим партнером для європейських країн. Розпад СРСР і закінчення холодної війни дали старт активізації співробітництва європейських демократичних держав із правонаступницею Радянського Союзу та шанс на нову

якість російсько-європейського діалогу. Однак, аби скористатися таким шансом повною мірою, необхідним є прагнення російської сторони до сталого демократичного розвитку та готовність дотримуватися фундаментальних норм міжнародного права. Сьогодні ми можемо спостерігати ситуацію, коли російська політична еліта провадить діяльність, котра далека від демократичних норм і міжнародного права. Водночас ми є свідками російського ревізіонізму, який проявився через окупацію Криму, агресію на Сході України, а також низку інших дій, спрямованих на конфронтацію та дестабілізацію міжнародної ситуації.

Серед держав, котрі вимушені балансувати між необхідністю співробітництва з РФ і дистанціюванням від неї ж, варто виокремити Норвегію. У силу свого географічного розташування ця північноєвропейська країна приречена на співпрацю з Росією. Наявність спільних сухопутного та морського кордонів, а також межування виключних економічних зон обох держав спонукає їх до співпраці. Однак така співпраця провадиться в умовах, коли норвезька сторона повинна враховувати ризики непередбачуваності, недемократичності й конфліктності Російської держави. Отже, Норвегія в процесі реалізації російського вектору своєї зовнішньої діяльності постає перед певними труднощами, які випливають із теперішніх реалій на міжнародній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Серед дослідників, які займаються цим аспектом проблематики зовнішньої політики Норвегії та норвезько-російських відносин, виокремимо представників Норвезького інституту міжнародних справ Джулію Вільгельмсон і Крістіана Г'єрде. Обидва дослідники займаються вивченням безпекової проблематики та зовнішньої політики Росії. Також варто згадати про наукові дослідження цієї тематики польського вченого Якуба Годзімірського, який у наукових працях серед іншого досліджує безпековий аспект відносин північноєвропейських держав і РФ після 2014 р. В Україні ця проблематика не є популярною. Тематикою, найбільш приближеною до цієї, займається науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» Дар'я Пугачова. Зокрема, дослідниця займається вивченням безпекового аспекту зовнішньої політики скандинавських країн. Отже, обрана нами проблематика є перспективною для досліджень і подальшої розробки різних її аспектів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення та формулювання проблем і викликів, які постають перед Норвегією в процесі реалізації нею російського вектору зовнішньої політики, зокрема в контексті російсько-українського конфлікту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Норвегія є чи не єдиною представницею серед північноєвропейських держав, чії відносини з Росією мали відносно позитивний характер. Звичайно, через такі фактори, як членство скандинавської країни в НАТО, конкуренція на ринку енергоносіїв і суперечки щодо розмежування володінь у Баренцовому регіоні, ми не можемо назвати відносини між цими державами повністю безхмарними. Однак, на відміну від таких північноєвропейських представників, як Швеція чи Фінляндія, норвежці не мають досвіду окупації

росіянами їхньої території. Також важливим є той факт, що Норвегія ніколи не перебувала в стані війни з Росією. Позитивну динаміку двосторонніх відносин в останні два десятиріччя підкреслює зростання норвезьких інвестицій у російські енергетичні компанії (зокрема Lukoil і Gazprom) [1], а також вирішення у 2010 р. проблеми розмежування володінь у Баренцовому регіоні [2].

Вагомість Росії в зовнішній політиці скандинавської країни основним чином простежується саме в рамках т.зв. High North policy. Цей вектор політики являє собою низку заходів, спрямованих передусім на використання ресурсного потенціалу арктичного регіону. У процесі реалізації цього завдання в рамках High North policy Норвегії необхідно співпрацювати з Росією, яка також має вихід до цього регіону та право на дослідження й використання його ресурсів.

Норвезький уряд почав розробляти стратегії для реалізації High North policy з 2006 р. Чільне місце в цих стратегіях відводилося саме відносинам у регіоні з РФ. Зокрема, у першій із таких стратегій від грудня 2006 р. співпраця з Росією описується таким чином: «У контексті нашої High North policy необхідною є співпраця з Росією, котра є нашим сусідом, а також державою, з якою ми ділимо Баренцове море... Політика уряду щодо Росії базується на прагматизмі, взаємних інтересах і співпраці» [3, с. 9].

Значна частина цієї стратегії присвячена саме взаємним російсько-норвезьким інтересам у рамках регіону, котрі в основному стосуються ресурсно-економічних питань. Зокрема, норвежці згадують про спільну протидію нелегальному вилову риби, рівні права для діяльності норвезьких представників у російській економічній зоні та російських представників у норвезькій, спільні проекти з дослідження та розробки енергетичних ресурсів. Важливий акцент норвезька сторона робила на необхідності завершення делімітації континентального шельфу в Баренцовому морі (відбулося у 2010 р.), що можливе лише шляхом політичного діалогу між двома державами. Окрім окреслених пріоритетів на політичному та економічному напрямках, автори стратегії відзначили важливість культурної складової, а саме необхідність розвитку міжлюдських контактів, програм обміну студентами.

Вагомість і необхідність розвитку норвезько-російської співпраці на Півночі підкреслюється норвежцями також у ширшому контексті розвитку російсько-європейського діалогу. При цьому Норвегія робить наголос на міжнародному значенні регіональної співпраці двох країн з погляду розробки енергетичних ресурсів і їх подальшого транспортування в європейські країни [3, с. 5].

Варто зазначити, що поряд із окресленими завданнями співпраці та компліментами з нор-

везької сторони на кшталт відзначення швидкого економічного розвитку й проведення економічних реформ у стратегії присутні також деякі застереження щодо негативних факторів російського внутрішньодержавного розвитку. Річ у тому, що станом на 2006 р. норвезька сторона висловлювала невпевненість щодо того, який шлях обере для себе Росія та її політичні еліти в плані демократичного розвитку, дотримання прав людини, свободи слова тощо. У документі зазначається, що Норвегія буде відвертою з Росією в цьому питанні, адже для скандинавської країни цей момент є важливим для подальшого розвитку двосторонніх відносин.

Таким чином, у контексті аналізу цієї стратегії ми можемо оцінити важливість Росії як регіонального партнера для Норвегії та стан російсько-норвезьких відносин на початок ХХІ ст. через призму High North policy.

Прагматизм з акцентом на регіональну співпрацю у підході до побудови відносин із РФ простежується також у таких схожих стратегіях норвезького уряду. Зокрема, у документі від 2009 р. йдеться про те, що поглиблення російсько-норвезької співпраці в регіоні матиме позитивний ефект на розвиток Північної Норвегії. Крім того, серед семи основних політичних пріоритетів, визначених у цій стратегії, міститься пункт про посилення відносин із РФ. Основною метою для посилення відносин, згідно з текстом документа, є подальший розвиток реалізації ресурсного потенціалу (енергетичного й риболовецького) північних регіонів, що вимагає координації дій обох сторін [4, с. 6].

Подібна риторика отримала своє продовження в рамках стратегії 2011 р. Норвезька сторона відзначає позитивний ефект підписання угоди щодо розмежування володінь у Баренцовому морі, яка набула чинності 7 липня 2011 р. та відкрила нові опції для співпраці в регіоні. У документі наголошується на пріоритеті розвитку близьких і прагматичних відносин із російським сусідом у рамках реалізації High North policy. Разом із тим варто згадати про негативні виклики для розвитку двосторонніх відносин, які відзначаються норвезькою стороною в тексті документа. Йдеться про колосальну різницю в політичній культурі двох держав, що викликає розбіжності щодо питань демократії, громадянських прав і свобод, верховенства права. У подібного роду документах норвежці неодноразово згадують про негативний вплив порушення прав людини та недотримання демократичних принципів у РФ на розвиток норвезько-російських двосторонніх відносин, інвестиційний клімат, ведення бізнесу та регіональної співпраці. На додаток до цього в контексті потенційних викликів, які можуть виникнути у відносинах зі східною потугою, норвезька сторона згадує про важливість членства скандинавської країни

в НАТО. Членство в Альянсі трактується як допоміжний фактор для забезпечення стабільності в регіоні [5, с. 9].

Така згадка про НАТО в контексті відносин із РФ у цій стратегії може свідчити про те, що Норвегія станом на 2011 р. прийняла для себе той факт, що російська держава та її політичні еліти потребують більше часу для демократичних трансформацій. Вагомим фактором, який підсилює у норвежців розуміння реалій розвитку Росії та підтвердив непрості перспективи двосторонніх відносин, стала інтервенція останньої в Грузію. Російсько-грузинська війна 2008 р. стала для північноєвропейської держави свідченням того, що РФ є тим актором на міжнародній арені, який прагне досягати мети, не гребуючи застосовувати військову силу й порушувати фундаментальні норми міжнародного права.

Суттєве ускладнення для Норвегії в контексті побудови російського вектору зовнішньої політики відбулося у 2014 р. Російська агресія щодо України остаточно підтвердила безперспективність становлення правонаступниці СРСР як стабільного та демократичного міжнародного партнера. Таким чином, норвежцям довелося корегувати свої підходи до відносин із російським сусідом з огляду на складні та напружені міжнародні обставини, а також з акцентом на збереження стабільності в Баренцовому регіоні.

Застосувавши метод контент-аналізу при пошуку інформації на офіційному урядовому сайті Королівства Норвегія, ми можемо зазначити, що саме 2014 р. був періодом, коли частота згадувань Росії та її діяльності в зовнішньополітичному дискурсі скандинавської країни була найвищою. Однак, на відміну від попередніх років, перспектива добросусідських відносин і плідної співпраці на Півночі вже не є основним акцентом російського вектору політики. Натомість діяльність східного сусіда трактується норвезькими офіційними особами як загроза міжнародному порядку й, зокрема, ризик для стабільності в Арктиці.

Першою з офіційних реакцій на дії РФ щодо України була заява МЗС Норвегії від 2 березня 2014 р. щодо засудження військової ескалації в Криму [6]. Серед наступних офіційних заяв відзначимо прес-реліз МЗС від 18 березня щодо засудження анексії Криму [7], після якої північноєвропейська держава починає застосовувати практичні кроки у зв'язку з грубим порушенням Росією міжнародного права. 21 березня 2014 р. Норвегія разом із країнами ЄС упроваджує санкції щодо осіб, причетних до посягання на територіальну цілісність України [8]. Застосування санкційних методів отримало своє продовження у зв'язку з ескалацією ситуації на Сході України. На початку червня норвежці розширюють санкції щодо осіб і компаній, причетних до порушення територі-

альної цілісності України [9]. У подальшому протягом 2014 р. Норвегія ще двічі поверталася до застосування санкцій у зв'язку з небажанням РФ до деескалації конфлікту в Україні та через збиття пасажирського літака МН-17. Зокрема, 15 серпня норвезька сторона запроваджує нові санкції з розширеними списками підсанкційних осіб і компаній, а на початку жовтня – додатково посилює ці санкції [10].

У свою чергу, Росія, діючи в Україні всупереч очікуванням Норвегії та нагромаджуючи військову присутність у нашій державі, зі свого боку відповіла на обмежувальні заходи норвезької сторони своєрідними санкціями. Зокрема, нею було накладено заборону на імпорту продукції рибної промисловості, що становило значний відсоток норвезького експорту до РФ [11].

Негативні фактори погіршення економічного складника співпраці та призупинення політичних контактів між Норвегією та РФ доповнилися також викликами в безпековій сфері. Агресія Росії щодо України супроводжувалася зростанням військової активності росіян у регіоні Балтійського моря та в Арктичному регіоні, що, у свою чергу, змушувало Норвегію переглянути свої оборонні можливості й активізувати свою активність у контексті членства в НАТО. Зокрема, у червні 2018 р. норвезьке керівництво висловило запит на збільшення кількості військових Альянсу на півночі країни. Норвезька сторона запланувала розмістити військових НАТО за 420 км від кордону з РФ, на базі в Стеремоені. Крім того, Норвегія разом зі своїми позаблоковими північноєвропейськими партнерами почала активніше ініціювати проведення військових навчань у регіоні [12, с. 2]. Такі ініціативи стали свого роду відповіддю на проведення Росією військових навчань Захід-2017, під час яких, за інформацією розвідки Альянсу, відбувалися атаки на стратегічно важливі острови, у тому числі такі як норвезький Шпіцберген [13, с. 6].

Відповідні кроки з обох сторін закономірно призводять до мілітаризації Півночі, що, у свою чергу, може призвести до часткового повернення в режим «холодної війни». Відповідні перспективи грають не на користь успішної реалізації Норвегією своєї High North policy, а також розвитку російсько-норвезьких відносин. Тому, попри продовження санкційної політики, російської агресії на пострадянському просторі та зростання напруженості по лінії Росія-Захід, норвезьке керівництво намагається зберегти поле для співпраці в окремих сферах.

Відповідні прагнення простежуються в контексті риторики офіційних представників держави. Наприклад, міністр оборони країни І. Сорейде (2013–2017 рр.) у 2015 р. зазначала, що відносини з РФ далекі від нормальних і що Норвегія має

справу з іншою Росією, котра все більше скочується до авторитаризму. Водночас, акцентуючи увагу на необхідності практичної та прагматичної регіональної співпраці, вона також додала, що складні реалії, зумовлені поведінкою РФ, не означають припинення співробітництва з останньою [14].

Кілька років по тому, перебуваючи на Міжнародному арктичному форумі 2019 в Санкт-Петербурзі уже в статусі міністра закордонних справ, І. Сорейде вкотре наголошувала на прагматизмі у відносинах із РФ. Вона робила акцент на прагненні скандинавської країни співпрацювати з росіянами в тих сферах, де це необхідно з погляду регіонального розвитку та підтримки стабільності в Арктиці. Водночас І. Сорейде підкреслила непохитність позиції Норвегії щодо анексії Криму й незмінність засад норвезької політики щодо РФ, які сформувалися після 2014 р. [15].

Відзначимо, що участь осіб такого рангу, як прем'єр-міністр і міністр закордонних справ у форумі, який проводився в Росії, свідчить про бажання норвезької сторони до підтримки політичного діалогу. Крім того, це вперше з 2014 р. в рамках цього форуму відбулися зустрічі між представниками РФ і Норвегії на високому рівні [16]. Додатковим свідченням про прихильність норвезької сторони до підтримки політичного діалогу з РФ є голосування всіх 5 представників Норвегії в ПАРЄ за повернення російської делегації до роботи Асамблеї [17].

Однак підтримка позитивної динаміки політичного діалогу останнім часом виглядає дещо проблематичною, зважаючи на конфліктні ситуації, пов'язані з архіпелагом Шпіцберген і взаємною висилкою дипломатів.

Суперечки навколо Шпіцбергена почалися ще у 2015 р., коли підсанкційний Д. Рогозін відвідав архіпелаг, попри наявну на той час заборону з боку офіційного Осло, представники якого не були повідомлені про потенційний візит російського політика. Попри заборону на в'їзд до Норвегії у зв'язку із санкціями, пов'язаними з анексією Криму, російський віцепрем'єр усе ж відвідав м. Лонг'їр і м. Баренцбург. В останньому знаходиться консульство РФ і невеличке шахтарське поселення росіян, з якими зустрічався Д. Рогозін. Підсанкційний політик заявив, що санкційна політика Норвегії не має нічого спільного з умовами Шпіцбергенського трактату¹, а тому, на його думку, він нічого не порушив [18].

¹ Згідно зі Шпіцбергенським трактатом від 1920 р., на архіпелазі встановлювався суверенітет Норвегії з певними умовами, серед яких було право всіх держав підписантів трактату на економічну діяльність на території Шпіцбергена. До такої діяльності належав, зокрема, видобуток ресурсів. Норвезький стортинг у резолюції від 15 лютого 1947 визнав, що СРСР є державою, яка має поряд із Норвегією особливі економічні інтереси на Шпіцбергені. З 1991 р. ці права перейшли до Росії.

У наступні роки російська сторона в особі міністра закордонних справ С. Лаврова критикувала Норвегію за дискримінацію прав РФ щодо діяльності на території архіпелагу [19]. Російський міністр більш акцентовано актуалізував претензії на початку 2020 р., у сторіччя підписання Шпіцбергенського трактату. За словами міністра, Норвегія обмежує економічну діяльність РФ у регіоні шляхом створення зон охорони риболовецької промисловості й запровадженням різного роду кроків задля збереження екології. Також керівник російської дипломатії поскаржився на обмеження польотів російських гелікоптерів у регіоні [20]. У свою чергу, норвежці відкидають будь-які претензії, зазначаючи, що вони чітко дотримуються умов вищезгаданого трактату.

На додаток до несприятливого дискурсу навколо Шпіцбергена, між Норвегією та РФ останніми роками виникають конфлікти на основі шпигунської діяльності представників обох сторін. Зокрема, ц 2019 р. в Росії було арештовано колишнього прикордонного інспектора з Норвегії, якого звинуватили в шпигунстві на користь останньої, що полягало в здобутті інформації про атомні підводні човни ВМФ Росії [21]. Через рік, у серпні 2020 р., Норвегія вислала представника російського посольства в країні, звинувативши його у «виконанні дій, несумісних із його роллю та статусом дипломата». Ідеться про росіянина, який працював у торговій секції посольства Росії та проводив зустрічі із затриманим раніше шпигуном, під час яких отримувал інформацію, котра становила державну таємницю [22]. У відповідь на це РФ вислала одного норвезького дипломата [23].

Вищезгадані конфліктні моменти негативним чином відбиваються на загальному стані норвезько-російських відносин. Однак, зважаючи на досвід попередніх років, а також налагоджені принципи реалізації російського вектору зовнішньої політики часів «холодної війни», можемо припускати, що подальший характер норвезької політики щодо РФ і надалі ґрунтуватиметься на принципах «подвійної політики»².

Таке припущення відображено, зокрема, у документі під назвою «Unified effort», підготовленому експертною комісією з питань політики безпеки та оборони Норвегії при Міністерстві оборони цієї країни. Серед іншого в тексті документа відзначається, що норвезькому керівництву варто

прийняти той факт, що, попри закінчення «холодної війни», відносини між Росією та Заходом залишаються та, цілком вірогідно, залишатимуться ще протягом довгого часу складними й напруженими. Виходячи із цього, а також беручи до уваги українську кризу та асиметричну природу російсько-норвезьких відносин, представники експертної комісії зазначають, що російський вектор зовнішньої політики скандинавської країни в такі непроті часи повинен базуватися на стратегічному терпінні. Під цим мається на увазі таке.

По-перше, Норвегія повинна максимально використовувати переваги свого членства в НАТО як із метою забезпечення власної безпеки при можливій агресії проти неї чи в північному регіоні, так і для посилення конструктивізму у відносинах НАТО – РФ з акцентом на збереженні стабільності на Півночі.

По-друге, Норвегії варто використовувати міжнародну кооперацію щодо арктичних питань, а саме реалізовувати разом із РФ положення міжнародних договорів щодо проблематики навколишнього середовища, риболовлі, пошукових і рятувальних операцій, прикордонного контролю, ресурсних розробок і наукової діяльності в регіоні.

По-третє, у будь-якому разі та за будь-яких обставин дотримуватися своїх переконань у питаннях регіонального розвитку, двосторонніх відносин і функціонування міжнародної системи з опорою на дотриманні принципів і норм міжнародного права [24, с. 71–72].

З перспективи теоретичних засад міжнародних відносин така подвійна політика є комбінацією принципів, які ґрунтуються на реалістичних підходах ведення зовнішньої політики з елементами неолібералізму (ідеалізму). Реалізм у норвезькій подвійній політиці щодо РФ проявляється в таких моментах, як періодична актуалізація та активізація своїх можливостей у контексті членства в НАТО, приєднання до європейської санкційної політики. У свою чергу, неолібералізм (ідеалізм) ми можемо простежувати в процесі реалізації Норвегією High North policy, коли скандинавська країна застосовує можливості міжнародних інституцій і договорів для забезпечення стабільності в регіоні та підтримання конструктивного діалогу з РФ попри загальні негативні тенденції у відносинах між останньою із Заходом.

Отже, сукупність вищеподаних геополітичних реалій формує низку проблематичних факторів, які постають перед Норвегією в процесі реалізації російського вектору зовнішньої політики.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Першим із проблематичних моментів є відмінність політичної культури російської сторони від західних зразків, характерних для норвезького суспільства, що зумовлено

² Терміном «подвійна політика» (dual policy) послуговуються представники норвезьких експертних кіл (у галузі зовнішньої політики, безпеки та оборони), академічного середовища, а також члени політикуму. Це поняття окреслює специфіку політики Норвегії щодо Росії в контексті поєднання протиставлених факторів у відносинах із Росією. Ідеться про активну співпрацю з Росією в арктичному регіоні та членством Норвегії в НАТО, який позиціонується російською стороною як ворожа організація. Такий тип політики вперше почав активно застосовуватися норвежцями під час «холодної війни».

авторитарним характером російської держави. Ця проблема проявляється в критиці з боку норвезької сторони щодо недемократичності внутрішньо-державного розвитку РФ, що характеризується недотриманням прав людини, урізанням громадських свобод, низьким рівнем соціального розвитку. За збереження такого стану речей у цьому питанні Норвегія не може розраховувати на Росію як стабільного та надійного партнера в процесі двосторонньої співпраці.

Наступним вагомим викликом є російський ревізіонізм, який з усе більшою силою проявляється останніми роками. Агресія щодо Грузії та України, а також прояви військової активізації в північних регіонах є причиною погіршення відносин між РФ і Заходом, а також зростання

занепокоєння Норвегії щодо власної безпеки й обороноздатності.

Третій виклик виходить із попереднього та полягає в проблематичності поєднання контрзаходів проти агресивної діяльності РФ із розвитком конструктивного діалогу на Півночі для успішної реалізації High North policy. У цьому плані доволі цікавим і певною мірою успішним є досвід провадження подвійної політики, яка слугує для балансування між дотриманням своєї чіткої позиції щодо міжнародних питань і збереженням діалогу щодо справ північних регіонів. З огляду на це, перспективним є подальше дослідження такої практики у відносинах із РФ, а також аналіз плюсів і мінусів подвійної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Nilsen T. Norwegian wealth fund's value in Russian company Gazprom more than doubled in 2019. URL: <https://www.rcinet.ca/eye-on-the-arctic/2020/02/27/norwegian-wealth-funds-value-in-russian-company-gazprom-more-than-doubled-in-2019/>.
2. Treaty between the Kingdom of Norway and the Russian Federation concerning Maritime Delimitation and Cooperation in the Barents Sea and the Arctic Ocean. URL: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/folkerett/avtale_engelsk.pdf.
3. The Norwegian Government's High North Strategy. *Norwegian Ministry of Foreign Affairs*. 2006. 73 p. URL: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/strategien.pdf>.
4. New Building Blocks in the North The next Step in the Government's High North Strategy. *Norwegian Ministry of Foreign Affairs*. 2009. 92 p. URL: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/nordomradene/new_building_blocks_in_the_north.pdf.
5. The High North. Vision and policy instruments. *Norwegian Ministry of Foreign Affairs*. 2011. 41 p. URL: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/nordomradene/ud_nordomrodene_en_web.pdf.
6. Norway condemns Russian military escalation in Crimea. 02/03/2014. URL: <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/crimea/id752064/>.
7. Norway condemns Russia's annexation of Crimea. 18/03/2014. URL: https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/condemns_russia/id753260/.
8. Measures against individuals whose actions threaten Ukraine's territorial integrity. 21/03/2014. URL: https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/Measures_against_individuals_whose_actions_threaten_Ukraines_territorial_integrity/id753686/.
9. Further measures against individuals and companies whose actions threaten Ukraine's territorial integrity. 06/06/2014. URL: https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/measures_ukraine/id762305/.
10. Restrictive measures against Russia. 15/08/2014. URL: <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/Restrictive-measures-against-Russia/id765896/>.
11. Russia bans Norwegian foods for one year. 2014. URL: <https://www.thelocal.no/20140807/russia-bans-norwegian-foods-in-response-to-sanctions/>.
12. Godzimirski J., Nordic countries and Russia after 2014. *ISPI*. 2017. URL: https://www.ispionline.it/sites/default/files/pubblicazioni/commentary_godzimirski_19_05.2017_0.pdf.
13. Mikkola H. The Geostrategic Arctic. Hard Security in the High North. *FIIA Briefing paper*. 2019. № 259. 8 p. URL: https://www.fii.fi/wp-content/uploads/2019/04/bp259_geostrategic_arctic.pdf.
14. Krever M., Norway: 'We are faced with a different Russia'. *CNN*. 2015. URL: <https://edition.cnn.com/2015/02/25/world/amanpour-norway-ine-eriksen-soreide/index.html>.
15. Foreign Minister Ine Eriksen Søreide in Russia: No Change in Norwegian Foreign Policy. 2019. URL: <https://www.highnorthnews.com/en/no-change-norwegian-foreign-policy>.
16. First Top-Level Meeting Between Norway and Russia In Ten Years. 2019. URL: <https://www.highnorthnews.com/en/first-top-level-meeting-between-norway-and-russia-ten-years>.
17. Strengthening the decision-making process of the Parliamentary Assembly concerning credentials and voting. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/Votes/DB-VotesResults-EN.asp?VoteID=37933&DocID=18997&selSession=>.
18. Norway in Arctic dispute with Russia over Rogozin visit. *BBC*. 2015. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-32380101>.

19. Staalesen A., Lavrov attacks Norway, says relations on Svalbard should be better. 2017. URL: <https://thebarentsobserver.com/en/arctic/2017/10/lavrov-attacks-norway-over-svalbard>.
20. Russia Puts Pressure on Norway: Svalbard as the Bone of Contention. *Warsaw Institute*. 2020. URL: <https://warsawinstitute.org/russia-puts-pressure-norway-svalbard-bone-contention/>.
21. Bennetts M., Russian court jails Norwegian man for 14 years on spying charges. *The Guardian*. 2019. URL: <https://www.theguardian.com/world/2019/apr/16/russian-court-jails-norwegian-for-14-years-on-spying-charges-frode-berg-putin>.
22. Norway expels Russian diplomat in spy case. *Euronews*. 2020. URL: <https://www.euronews.com/2020/08/19/norway-expels-russian-diplomat-in-spy-case>.
23. Buli N., Koodyazhnyy A., Russia expels Norwegian diplomat over spy case. *Reuters*. 2020. URL: <https://www.reuters.com/article/us-russia-norway-expulsion/russia-expels-norwegian-diplomat-over-spy-case-idUSKBN25O154>.
24. Unified Effort – Expert Commission on Norwegian Security and Defence Policy. *Norwegian Ministry of Defence*. 2015. 105 p. URL: <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/fd/dokumenter/unified-effort.pdf>.